

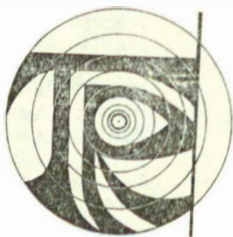
POGOARĂ IARNA de Maxwell Anderson

Scriitor de formație clasică, Maxwell Anderson și-a înscris numele în dramaturgia americană prin câteva piese. *Pogoară iarna* (*Winterset*) este considerată ca fiind capodopera sa. În această, într-adevăr, excelentă tragedie în versuri albe, autorul a intenționat să dea o replică modernă motivelor esențiale din *Hamlet*, *Lear* sau *Romeo și Julieta*, reluind, dintr-o perspectivă contemporană, problema integrității morale. Din acest punct de vedere (și nu numai din acesta), e binevenită oferta făcută de televiziune tocmai lui Dinu Cernescu. Iar acceptarea acestei oferte, să o înțelegem ca pe o complinire a preocupărilor din ultima vreme ale regizorului, legate de elaborarea unor remarcabile conspecte politico-estetice nutrite din materia shakespeariană. Eliminând câteva pasaje excesiv demonstrative, dar mai ales colaborând exemplar cu întreaga echipă de realizatori, regizorul a reușit un spectacol auster și de mare forță dramatică. Sint repere voit ambigue în ce privește locul și timpul acțiunii. Într-o ambianță de factură expresionistă (o încăpere mizeră, un labirint de ziduri fără funcționalitate precisă), își duce existența obscură o familie oarecare tatăl, un fiu și o fiică. Viața lor se scurge aparent monotonic, dar se simt constrângerea, apăsarea psihologică (vezi unghiurile de filmare, semnificative pentru starea și condiția personajelor și pentru derularea situațiilor). În acest univers închis, se insinuează neliniștea, nesiguranța, suspiciunea, teama, iar întrebările inocente ale copilei acționează revelator pentru conștiința fratelui. Acesta, martor la o crimă pentru care a fost condamnat un nevinovat, și terorizat de făptaș, simte nevoia să mărturisească adevărul, dar spunându-l, pentru el n-ar exista decât această alternativă să fie ucis de complici, sau să fie arestat pentru complicitate. Pentru că ține la viață, el nu mărturisește, dar e conștient că astfel

viața pe care o dăde nu merită să fie trăită. Tatăl încearcă să-l consoleze, vorbindu-i despre păcatul universal și efemeritatea existenței. Dar, oare „mai bine e să minți și să trăiești?” Întreaga acțiune se derulează în jurul acestei dileme. În angrenajul intrigii intră și fiul celui ucis pe nedrept, proscris de societate pentru că încearcă să cunoască adevărul, cu îndrăjire. Destinul, viața i-a legat pe toți cu fire invizibile și actele fiecăruia depind de sau au repercusiuni asupra celorlalți. Sentimentul incapacității, al imposibilității de a ieși dintr-o situație-limită e detaliat prezentat: familia e atacată din toate părțile de forțe ostile, malefice. Corupători și impostori, într-o unanimitate și implacabilă conjurație, pretind tinerilor complicitatea în minciună, invocând falsul motiv al infailibilității autorității de stat și a justiției, care n-ar putea să-și recunoască eroarea (săvârșită, dealtfel, cu bună știință). Când fiica vrea să strige adevărul în cele patru zări, este ucisă.

Cu economie de mijloace și o excelentă tehnică a scândării, au evoluat elegant, la unison, creînd memorabile personaje: Ana Ciontea, fragilă, diafană, transfigurată de fiorul amărăciunii, cu ochii măriți de uimire, Cătălin Ciornei, chip luminos, cu prestația nobilă a căutătorului de adevăr, Gelu Nițu — masca infatuării criminale, Răzvan Vasilescu — deruta celui prins în capcană, exuberanța înăbușită arbitrar, Corado Negreanu, temperament mocnit, „înțelepciune” și obidă, în urma sacrificiilor repetate, Ion Vilcu — sensibilitate, oboseala celui care a slujit mereu o cauză injustă, Traian Dănceanu — odioasa cochetărie a servilismului, Mircea Constantinescu — sinceritate și devotament, bunăvoință pasivă.

Irina COROIU

PIESE STRĂINE

Destul de greu de stabilit liniile directoare ale repertoriului străin promovat de radio. Piese negale ca valoare artistică, o deconcertantă creștere și descreștere a mizei tematice, „repartiție geografică” destul de capricioasă, pârînd rod al întîmplării — singurul semn sub care ar putea fi grupate rîndurile care ur-

mează ar fi, credem, acela al unei diversități de tip caleidoscopic. Extragem, din aceste crimpele multicolore, două exemple.

● Tulburătoare, chiar înfricoșătoare prin semnificațiile ei, piesa lui Vincenzo di Mattia, *Hotărîrea* (traducere și adaptare radiofonică de Angela Ioan), pune în discuție o gravă problemă de morală: responsabilitatea pe care o implică utilizarea, aplicarea în viață a rezultatelor — generoase, spectaculoase, adesea — ale științei. Tema nu este nouă, desigur, dar implicațiile ei sînt dintre cele mai importante, ideile pe care le suscită, întrebările pe care le naște fac parte din răscolitoare probleme de conștiință ale contemporaneității. Posibilitatea de acțiunea asupra subconștientului uman, capacitatea miraculoasă de a „spăla creierul” și a dirija gândurile, de a rescrie din întimplări false trecutul, amintirile unui semen devin un pericol înspăimîntător în absența unei desăvîrșite probități morale. Drumul de la șansa vindecării unui psihic bolnav la posibilitatea inculcării unor gânduri străine, a unor culpe imaginare, nu mai aparține științei, ci conștiinței, și acesta este unghiul din care Vincenzo di Mattia își construiește piesa.

Sobră, gravă, chiar patetică uneori, montarea radiofonică semnată de Titel Constantinescu conferă textului întregul

dramatism al problematicei, păcăluind totuși printr-o oarecare monotonie, prin păstrarea aceluiași ton și aceluiași ritm pe tot parcursul. Din distribuția omogenă, de real profesionalism, notăm: George Constantin, Ion Pavlescu, Ion Marinescu, Victor Ștengaru, Gina Petrini, Matei Gheorghiu etc.

● *Heidelbergul de altădată*, binecunoscuta melodramă a lui Wilhelm Mayer Förster, a beneficiat, cu decenți în urmă, de o mare celebritate, a primit omagiul înlăcrimat al multor spectatori. Textul a fost montat și în anii mai apropiați nouă și, tocmai de aceea, ne-am și așteptat ca reluarea lui la teatrul radiofonic să fie motivată de o nouă idee regizorală, de descifrarea unor căi ignorate pînă acum. Punerea în undă, datorată lui Cristian Munteanu, luminează însă cea mai convențională, cea mai la îndemînă dintre fețele (nu prea multe, să recunoaștem) plesei: melodrama. De remarcat, totuși — pe acest text și în acest context —, sobrietatea, bunul-gust din interpretarea lui Marcel Iureș, reala sensibilitate dovedită de Violeta Andrei, finețea ironiei ce caracterizează jocul lui Radu Beligan, tonul sincer al lui Fory Etterle.

Cristina DUMITRESCU

„Rampă”, acum 50 de ani octombrie 1932

La Naționalul bucureșten, piese din alte vremi: *Scandalul de Bataille*. La rampă, așii „costumului de seară”. N. Bălățeanu, V. Valentineanu. Eleganța vestimentară făcea parte din „stilul” primei scene. ● Marietta Sadova — actriță, încă nu regizoare! — începe, la un studio particular, un curs de declamație. Admirabilele sale exerciții de dicție ar trebui retipărite (azi, 1982). Se pare că este singurul curs „clasic” de dicție pe care îl avem. ● Gogu Georgescu pregătește la Opera Română *Parsifal* de Wagner. Fericiți cei care l-au ascultat pe G. Fo-

lescu și Costescu-Duca în celebrele partituri... ● Profesoara Lucia Sturdza Bulandra, întrebată care vor fi marile actrițe „de mîine”, numește două foste eleve: Aura Buzescu și Tantzi Cutava-Barozzi. Tim-pul i-a dat dreptate. ● Ion Marin Sadoveanu conferențiază despre Paul Claudel. Peste... un deceniu, vom avea și traducerea capodoperei *Ingerul a vestit pe Maria*, datorată lui Ion Pillat (1942). Să mai avem răbdare... ● Pentru istoria filmului: regizorul sovietic Eisenstein turnează filmul istoric *Consulul negru*, inspirat din epoca napoleoniană. Filmografia

marelui regizor nu-l înregistrează. Un proiect abandonat? ● „Scrii greu?” îl întreabă Ioan Massoff pe Gala Galaction. „Aș zice că am două feluri de cerneală: una care dospește aci pe masă și alta care fermentează în nu știu cari cisterne intangibile din misterul meu sufletesc”. ● La Riga, tenorul Emil Marinescu reputează răsunătoare succese în *Faust* și *Tosca*. ● Se repetă la Teatrul Național o piesă căreia nimeni nu-i bănuiește succesul (în afară de autor, desigur!) — *Titanic vals*. Maestrul Calboreanu repetă unul dintre rolurile capitale din prodigioasa sa carieră. Și un fapt plin de haz: piesa lui nea Tudorică se va juca împreună cu actul *Găgăuța* de Val. Mugur. Probabil din prudență, pentru a garanta succesul serii!

I. N.